

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Gennemførelsen af retningslinjerne for beskæftigelsespolitikken i 1999«

(1999/C 209/14)

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 28 januar 1999 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 3, at afgive udtalelse om »Gennemførelsen af retningslinjerne for beskæftigelsespolitikken i 1999«.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Ursula Engelen-Kefer til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6 maj 1999.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 364. plenarforsamling af 26. og 27. maj 1999, mødet den 27 maj 1999, følgende udtalelse med 105 stemmer for, 6 imod og 11 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Med optagelsen af afsnittet om beskæftigelse i Amsterdam-traktaten og med topmødet om beskæftigelse i Luxembourg i november 1997 er der indledt en irreversibel proces mod beskæftigelsespolitisk koordinering på europæisk plan med det formål at opnå en mærkbar reduktion af den fortsat høje arbejdsløshed i Europa. Medlemsstaterne anerkender nu »beskæftigelsesfremme som et spørgsmål af fælles interesse« (Amsterdamtraktatens artikel 126). De mål og procedurer for en koordineret europæisk beskæftigelsesstrategi, der er indeholdt i beskæftigelsesafsnittet, blev anvendt for første gang med retningslinjerne for 1998 og med medlemsstaternes udarbejdelse af nationale handlingsplaner.

1.2. De prioriterede mål i Luxembourg-retningslinjerne — forbedring af evnen til integration på arbejdsmarkedet, udvikling af en iværksætterkultur, fremme af virksomhedernes og de ansattes tilpasningsevne samt styrkelse af ligestillingspolitikken — berører områder, som er vigtige, når det gælder at forbedre arbejdsløses reintegration i beskæftigelsessystemet og skabe nye arbejdspladser. Alle medlemsstaterne forelagde hurtigt deres nationale handlingsplaner til gennemførelse af 1998-retningslinjerne, hvad der i sig selv er et fremskridt. Det har vist sig særdeles effektivt på adskillige områder at forsyne retningslinjerne med konkrete kontrollerbare måltal, som f.eks. antallet af arbejdsløse, der skal omfattes af arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger til forbedring af integrationsevnen. Og i Rådets resolution om de beskæftigelsespolitiske retningslinjer for 1999 opfordres medlemsstaterne til at »sætte sig selv nationale mål, som kan kvantificeres, i det omfang det er muligt og hensigtsmæssigt«.

1.3. Imidlertid er det efter ØSU's opfattelse nødvendigt at enes om, hvad der skal forstås ved »aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger«. Ligeledes bør det sikres, at statistikkerne er sammenlignelige og indikatorerne objektive. Desuden opfordrer ØSU til, at man også gennemfører — eller beder medlemsstaterne gennemføre — kvalitative analyser, så resultatet af de beskæftigelsesfremmende foranstaltninger bedre kan vurderes.

1.4. I de beskæftigelsespolitiske retningslinjer for 1999, der blev vedtaget af Det Europæiske Råd i Wien den 11 og 12. december 1998, understreges det, at »en bred og intensiv dialog mellem alle involverede parter, dvs. Europa-Parlamentet, Rådet, Kommissionen, arbejdsmarkedets parter, Den Europæiske Centralbank og Den Europæiske Investeringsbank, er af allerstørste betydning for en vellykket gennemførelse af Luxembourg-processen«. På forslag af det tyske formandskab blev der indføjet følgende nye betragtning: »Det Europæiske Råd i Wien opfordrer Rådet og Kommissionen til på det kommende møde i Köln at forelægge Det Europæiske Råd en rapport om udarbejdelse af en europæisk beskæftigelsespagt som led i Luxembourg-processen«.

1.5. I tilknytning til denne opfordring fra Det Europæiske Råd i Wien ønsker ØSU som forum for det organiserede civilsamfund i Europa at levere et specifikt bidrag til intensivering af dialogen om den europæiske beskæftigelsesstrategi. Bidraget skal gå ud på at indlede en dybtgående udveksling af erfaringer med eksempler på god praksis for dermed at medvirke til gennemførelsen af de beskæftigelsespolitiske retningslinjer. ØSU er særdeles velegnet hertil på grund af sin sammensætning, idet det ud over de traditionelle arbejdsmarkedsparter også rummer repræsentanter for andre relevante økonomiske og sociale organisationer. I den sammenhæng skal man se den for nyligt afviklede høring om udvalgte forbilledlige eksempler inden for den europæiske beskæftigelsesstrategis fire søjler. Der blev under høringen taget hensyn til de eksempler på god praksis inden for de beskæftigelsespolitiske retningslinjers fire søjler, som Økonomi- og Finansministerrådet og Arbejds- og Socialministerrådet har identificeret i deres fælles rapport om den europæiske beskæftigelsespolitik.

2. Vurdering og gennemførelse af de beskæftigelsespolitiske retningslinjer for 1999

2.1. ØSU henviser i forbindelse med nærværende initiativudtalelse til Amsterdam-traktatens artikel 128, stk. 2, der pålægger Rådet at høre ØSU, før det hvert år fastsætter de beskæftigelsespolitiske retningslinjer.

2.2. ØSU hilser det velkommen, at Kommissionen i retningslinjerne for 1999 principielt holder fast ved de fire hovedpunkter og dermed sætter konsolidering og uddybning af Luxembourg-processen i forgrunden. ØSU finder de tilføjelser og konkretiseringer fornuftige, som er foretaget på følgende områder, og støtter dem:

- reform af skatte- og afgiftssystemerne,
- udnyttelse af beskæftigelsesmulighederne i servicesektoren,
- intensivering af foranstaltningerne vedrørende vedvarende efteruddannelse, særlig i forbindelse med den informationsteknologiske udvikling,
- integration af handicappede og etniske mindretal,
- forbedring af mulighederne for at kombinere arbejde og familieliv.

2.3. Det er en vigtig forudsætning for mere beskæftigelse, at man får brudt den tendens til højere skatter og afgifter på arbejde, der gør sig gældende i EU⁽¹⁾. ØSU bifalder derfor den konkretisering i retningslinjerne for 1999, at medlemsstaterne vil gennemgå deres beskatnings- og understøttelsessystemer for at se om/i hvilket omfang de tilskynder de arbejdsløse til at påtage sig et arbejde og arbejdsgiverne til at skabe nye arbejdspladser⁽²⁾. Dette må dog ikke føre til, at de sociale ydelser til arbejdsløse forringes. I den forbindelse er det efter ØSU's opfattelse også særdeles vigtigt, at der gøres en større indsats for at bekæmpe sort og illegalt arbejde.

2.4. En af årsagerne til beskæftigelsesproblemerne i Europa er, at tjenesteydelsessektoren, herunder de sociale, miljømæssige og industrirelaterede tjenesteydelser tegner sig for en mindre del af beskæftigelsen end gennemsnitligt, hvis man sammenligner internationalt. Det er derfor med rette, at medlemsstaterne i retningslinjerne opfordres til at »udvikle rammebetingelserne med henblik på fuld udnyttelse af beskæftigelsesmulighederne i servicesektoren og i industrirelaterede tjenester.« Som det understreges i retningslinjerne, er det af særlig stor betydning for tilvejebringelsen af nye arbejdspladser, at man udnytter informationssamfundets, den sociale sektors og miljøsektorens beskæftigelsespotentiale. Heller ikke den offentlige sektors sociale og beskæftigelsesmæssige ansvar må tilsidesættes.

2.5. I den forbindelse er det nødvendigt via den almene uddannelse og erhvervsuddannelsen at skaffe unge mennesker informationsteknologiske kvalifikationer for på den måde at lette dem overgangen til erhvervslivet. Den hastige informationsteknologiske udvikling kræver imidlertid også stadig tilpasning af arbejdstagernes kvalifikationer gennem livslang uddannelse, så de kan bevare deres jobegnethed. Den konkretisering af retningslinjerne, der er sket på dette punkt, finder ØSU særdeles vigtig.

2.6. I overensstemmelse med styrkelsen af ikke-diskrimineringsprincippet i Amsterdam-traktaten har Kommissionen blandt retningslinjerne for 1999 indoptaget fremme af et

arbejdsmarked, der er åbent for alle, og hvor der lægges særlig vægt på at integrere ugunstigt stillede grupper. ØSU bifalder denne tilføjelse, da netop handicappede, etniske mindretal og andre særligt ugunstigt stillede grupper, som f.eks. langtidsløse og ældre, trues af social udstødelse, hvis de ikke gennem forebyggende foranstaltninger og aktiv integrationsstøtte får en chance på arbejdsmarkedet. Det opfordrer til også på dette område at anvende »mainstreaming«-metoden. ØSU anmoder Kommissionen om at gennemføre de varslede antidiskrimineringsforanstaltninger via en årlig handlingsplan. I disse handlingsplaner bør der tages hensyn til, at der i de ugunstigt stillede grupper findes mange mennesker, hvis erfaringer og kompetence ikke udnyttes, ligesom de bør indeholde forslag om, hvordan man kan gøre denne mangfoldighed til noget positivt både for de pågældende mennesker og for samfundet.

2.7. I retningslinjerne for 1999 har Kommissionen lagt særlig vægt på at fremme lige muligheder for kvinder og mænd. ØSU støtter den i den forbindelse anvendte »mainstreaming«-metode, der indebærer, at man inden for alle de beskæftigelsespolitiske retningslinjers fire søjler skal arbejde for at fjerne kønsspecifik forfordeling. Specielt støtter ØSU den konkretisering, der, til bekæmpelse af kvindernes mere end gennemsnitlige arbejdsløshed, skal sikre kvinder adgang til aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger i forhold til deres andel af arbejdsløsheden. Hvis det skal lykkes at forøge den samlede beskæftigelse i Europa, er det nødvendigt, at flere kvinder kommer i arbejde. Det forudsætter, at man skaber gode betingelser ved at fjerne de hindringer, der ligger i skatte- og understøttelsessystemerne. Det forudsætter også, at der sørges for tilstrækkelige børnepasningsfaciliteter og åbnes mulighed for fleksible orlovs- og arbejdstidsregler både for kvinder og mænd, så det bliver lettere at forene arbejde og familieliv. De tilføjelser, der på dette område er foretaget i retningslinjerne for 1999 finder ØSU særdeles hensigtsmæssige, da de ikke blot omfatter foranstaltninger, der direkte sigter mod integration på arbejdsmarkedet, men også har til formål at ændre de betingelser i samfundet, der hindrer forøgelse af kvindernes erhvervsaktivitet.

2.8. Som ØSU allerede bemærkede i udtalelsen om Kommissionens meddelelse »Forslag til retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik 1998«⁽³⁾, finder det det nødvendigt, at der udvikles en helhedsplan, der omfatter både den generelle økonomiske politik og andre former for politik, der er af betydning for beskæftigelsen. Med henblik herpå er det nødvendigt, at de beskæftigelsespolitiske retningslinjer og de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik, der skal opstilles hvert år i henhold til Amsterdam-traktatens artikel 99, stk. 2, afstemmes i forhold til hinanden. Det forudsætter, at der foretages en stærkere koordinering af den økonomiske politik, finanspolitikken og pengepolitikken, og at der gennemføres økonomiske strukturreformer.

2.9. ØSU glæder sig over, at Det Europæiske Råd på mødet i Wien fandt en sådan helhedsplan nødvendig, idet det

(1) Se også ØSU's udtalelse om »Økonomisk årsberetning 1999 — EU-økonomien ved overgangen til euroen: fremme af vækst, beskæftigelse og stabilitet«.

(2) Se også ØSU's udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 77/388/EØF for så vidt angår muligheden for forsøgsvis at anvende en nedsat momssats for arbejdskraftintensive tjenesteydelser«.

(3) EFT C 19 af 21.1.1998.

understregede, »at det vil blive nødvendigt både at udbygge og styrke koordineringen af den økonomiske politik ... for at sikre ØMU'ens heldige gennemførelse og støtte en bæredygtig, jobskabende vækst.« Og Rådet forsætter: »både på medlemsstats- og på EU-plan er der behov for hensigtsmæssige og koordinerede svar på økonomiske udfordringer, som må omfatte finans- og pengepolitik samt strukturpolitik og tage hensyn til lønudviklingen.«

2.10. ØSU er ligeledes fuldt ud enig med Rådet, når dette finder det nødvendigt at styrke de eksisterende instrumenter, »så de kan danne grundlag for en sammenhængende strategi for beskæftigelse, vækst, stabilitet og økonomisk reform, der kan udvikle sig i retning af en europæisk beskæftigelsespagt inden for rammerne af Luxembourg-processen«.

2.11. ØSU er overbevist om, at kun en sådan samlet strategi, der omfatter alle relevante former for politik og, i form af en europæisk beskæftigelsespagt, inddrager alle aktører under det fælles ansvar, kan føre til succes.

2.12. I forbindelse med Luxembourg-processen betragter ØSU objektiv sammenligning (benchmarking) og påvisning af god praksis som vigtige instrumenter til etablering af en produktiv konkurrence om effektive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger. Men efter ØSU's opfattelse skal kriterierne for identificering af god praksis være transparente og kontrollerbare, og der skal tages hensyn til, at medlemsstaterne ikke har det samme udgangspunkt for en aktiv arbejdsmarkedspolitik. Kvalitetsvurderingen bør ikke begrænses til en undersøgelse af de kortsigtede virkninger. ØSU minder i denne sammenhæng om den vægt, der i Luxembourg-processen lægges på arbejdsmarkedsparternes medvirken. Ifølge topmødet i Luxembourg skal »arbejdsmarkedets parter på alle niveauer knyttes til alle etaper af dette projekt og bidrage til iværksættelsen af retningslinjerne«. Efter ØSU's opfattelse indebærer dette bl.a., at arbejdsmarkedsparterne skal have lejlighed til at deltage i udarbejdelsen af og til at fremsætte deres vurdering af de nationale handlingsplaner inden udarbejdelsen af den fælles rapport om beskæftigelsen.

2.13. Alt i alt er ØSU enig med Rådet i, at den positive og konstruktive sammenligning af landenes indsats bør styrkes. Det tilslutter sig derfor udtrykkeligt Det Europæiske Råds opfattelse, at der med henblik herpå er »brug for yderligere verificerbare mål og frister både på europæisk og nationalt niveau, fælles resultat- og politikindikatorer samt et ensartet statistisk grundlag som nøgleelementer i arbejdet hen imod en europæisk beskæftigelsespagt ...«.

2.14. I forbindelse med den europæiske beskæftigelsesstrategis videreudvikling kommer det efter ØSU's opfattelse an på at gøre alvor af, at Amsterdam-traktaten ligestiller stabilitets-, vækst- og beskæftigelsespolitik. Gennem en afbalanceret økonomisk politik og strukturpolitik må det sikres, at høj beskæftigelse prioriteres lige så højt som konsolideringen af de

offentlige budgetter og bekæmpelsen af inflationen. Uden at sætte spørgsmål ved Den Europæiske Centralbanks uafhængighed kan man fastslå, at pengepolitikken er særdeles vigtig i den forbindelse⁽¹⁾. Det kræver efter ØSU's opfattelse, at der gennemføres en stærkere europæisk koordinering af den økonomiske politik, finanspolitikken og pengepolitikken, og at der indledes økonomiske reformer, begge dele som led i en struktureret dialog mellem regeringerne, Kommissionen, Den Europæiske Centralbank og arbejdsmarkedsparterne.

2.15. ØSU forventer, at der fra topmødet i Köln kommer en tilkendegivelse om en europæisk beskæftigelsespagt (forstået som en proces), og at der vil blive taget hensyn til den i de beskæftigelsespolitiske retningslinjer for år 2000.

3. Vurdering af god praksis

3.1. Med den fælles beskæftigelsesrapport for 1998 fra Arbejds- og Socialministerrådet og Økonomi- og Finansministerrådet har Kommissionen for første gang gjort gennemførelsen af de beskæftigelsespolitiske retningslinjer i medlemsstaterne til genstand for en sammenlignende vurdering på grundlag af udvalgte kvantitative indikatorer. Den valgte metode, hvor man ud fra udvalgte kvantitative indikatorer fastslår hver enkelt medlemsstats position i forhold til gennemsnittet af de tre bedste medlemsstater, repræsenterer et fremskridt i forhold til tidligere rapporter. Metoden er velegnet til at udløse en produktiv konkurrence mellem medlemsstaterne om at nedbringe arbejdsløsheden. Desuden bør Kommissionen også underkaste medlemsstaternes egne foranstaltninger, der har ført til forbedring af beskæftigessituationen, en vurdering ud fra kvalitative synspunkter og en sammenlignende analyse. Hertil har Kommissionen gjort et vigtigt forarbejde med de landerapporter, der indgår i den fælles beskæftigelsesrapport. Men der bør tilvejebringes et solidt og af alle medlemsstater accepteret grundlag herfor i form af en aftale om fælles resultat- og politikindikatorer. Desuden bør medlemsstaternes udveksling af erfaringer med vellykkede arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger uddybes, og der bør i den forbindelse tages udgangspunkt i den enkelte medlemsstats samlede beskæftigelsespolitiske strategi.

3.2. Internationale sammenligninger viser, at gode resultater på arbejdsmarkedet afhænger af mange faktorer, herunder navnlig af en samlet økonomisk politik, der sigter mod bæredygtig vækst og beskæftigelse og ledsages af finans-, penge- og skattepolitiske foranstaltninger.

3.3. Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB) (Institut for arbejdsmarkeds- og erhvervsforskning) har foretaget en vurdering af erfaringerne⁽²⁾ i tre medlemsstater, nemlig Storbritannien, Holland og Danmark, sammenlignet med USA. I denne undersøgelse identificeres som resultat af landestudien bl.a. nedennævnte elementer i en vellykket beskæftigelsespolitik. De gengives her uden at gøres til genstand for nogen vurdering fra ØSU's side:

(1) Se også ØSU's udtalelse om »Økonomisk årsberetning 1999 — EU-økonomien ved overgangen til euroen: fremme af vækst, beskæftigelse og stabilitet«.

(2) Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB): Mitteilungen aus der Arbeitsmarkt- und Berufsforschung, nr. 2, 1998.

- samlet økonomisk politik med sigte på bæredygtig vækst og beskæftigelse,
- tilvejebringelse af gunstige betingelser for investeringer og styrkelse af den indenlandske efterspørgsel ved hjælp af finans-, penge- og skattepolitiske foranstaltninger,
- moderate lønstigninger og differentierede lønsystemer, dog med bevarelse af lønoverenskomsterne som regulerende element på arbejdsmarkedet,
- reduktion af udgifterne til arbejdskraftfaktoren via nedsættelse af de lovbestemte indirekte lønomkostninger,
- kombination af aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger og institutionelle tilskyndelser til at påtage sig arbejde, som f.eks. i Danmark og Holland,
- økonomiske strukturreformer til forøgelse af konkurrenceevnen.

3.4. Alt i alt viser IAB's evaluering, at en succesrig bekæmpelse af arbejdsløsheden ikke bør sætte ind ved isolerede enkeltaspekter, men omfatte alle områder af den økonomiske politik og af finans-, penge- og arbejdsmarkedspolitikken. Kun af en langsigtet, konsistent, samlet politik kan man vente resultater. Dette bekræfter efter ØSU's opfattelse, at den omfattende beskæftigelsespolitiske metode, der allerede beskrives i Kommissionens hvidbog »Vækst, konkurrenceevne, beskæftigelse« fra 1993, er den rette.

3.5. Under studiegruppens høring den 15 april 1999 i Bundesanstalt für Arbeit i Nürnberg blev en række udvalgte beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitiske eksempler belyst. Der blev navnlig lagt vægt på to af hovedpunkterne i retningslinjerne, nemlig forbedring af evnen til integration på arbejdsmarkedet og udvikling af en iværksætterkultur, men både i udvælgelsen af eksempler fra praksis og i fremstillingen blev der også taget hensyn til fremme af lige muligheder ved hjælp af »mainstreaming«-metoden (se bilag 2).

3.6. ØSU drager følgende konklusioner af de fremlagte eksempler:

- arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger vinder i effektivitet, når det lykkes at inddrage arbejdsmarkedsparterne og de øvrige berørte parter i udformningen og gennemførelsen,
- lokale projekter, der gennemføres i samarbejde med statslige arbejdsmarkedsmyndigheder, er særligt lovende. I mange tilfælde udgår initiativet til et projekt fra lokalt og regionalt hold for så i anden omgang at blive overtaget af statslige organer,

- inddragelse af de berørte persongrupper, f.eks. i projekter af typen »arbejdsløse hjælper arbejdsløse«, rummer muligheder for at forøge arbejdsmarkedspolitiske integrationsforanstaltningers effektivitet,
- at lade arbejdsmarkedets parter selv overtage ansvaret, så de indgår aftaler om arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger og stiller finansielle midler til rådighed, i tilgift til de statslige midler, synes at være en særdeles efterlignelsesværdig praksis,
- erhvervsuddannelsesforanstaltninger bør kombinere en bred faglig grunduddannelse med praksisnære uddannelsesforløb og -elementer, der er afpasset efter virksomhedens behov. Det er i den forbindelse særdeles vigtigt, at erhvervsuddannelsens hovedaktører, nemlig erhvervslivet, fagforeningerne og staten, arbejder sammen,
- støtte til unge iværksættere kan forventes at give resultater, når de i forbindelse med deres etablering både får målrettet rådgivning og finansiel støtte.

4. Perspektiverne for et varigt bidrag til den europæiske beskæftigelsesstrategi

4.1. ØSU ønsker at betragte gennemførelsen af høringen om vellykkede eksempler på arbejdsmarkedspolitisk praksis som et første bidrag til intensivering af dialogen om en europæisk beskæftigelsesstrategi, der skal følges op af yderligere aktiviteter. I den forbindelse er det absolut nødvendigt, at det undgås, at der forekommer overlapninger med EU-Kommissionen og de forskellige udvalg på europæisk plan, og at sikre, at ØSU koncentrerer sig om sin særlige rolle som forum for det organiserede civile samfund. Det er ØSU magtpåliggende, at den udtalelse, det skal afgive om den europæiske beskæftigelsesstrategi i henhold til Amsterdamtraktatens artikel 128, stk. 2, hviler på en afbalancering af interesserne i de forskellige erhvervs- og samfundsgrupper, der er repræsenteret i ØSU.

4.2. I kraft af sin sammensætning og sin praktiske tilgang til problemerne kan ØSU spille en særlig rolle i videreudviklingen af den europæiske beskæftigelsesstrategi. Det kan yde et særligt bidrag ved regelmæssigt at være opmærksom på og udnytte vellykkede beskæftigelsespolitiske initiativer og ved at organisere erfaringsudvekslinger om forbilledlige eksempler.

4.3. Skal ØSU imidlertid kunne varetage disse opgaver, må de dertil svarende forudsætninger bringes til veje. Det skal tillige sikres, at de forskellige sektioners arbejde med den europæiske beskæftigelsespolitik koordineres for at sætte ØSU i stand til konstant at følge den europæiske beskæftigelsespolitik og til at yde egne bidrag.

Bruxelles, den 27. maj 1999.

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG I

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag, som blev støttet af en fjerdedel eller derover af de afgivne stemmer, blev forkastet under forhandlingerne:

Punkt 4.3

Udgår.

Afstemningsresultat

For: 38, imod: 74, hverken for eller imod: 5.

BILAG II

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Resumé af de eksempler på beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitiske tiltag, som blev fremført på høringen i Nürnberg den 15 april 1999 arrangeret af ØSU's Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder

Nederlandene: Integrering af langtidsløse

Den nederlandske stiftelse for formidlings- og indslusningsprojekter, som blev oprettet i 1987 og drives med støtte fra de to største fagorganisationer FNV og CNV, støtter aktive foranstaltninger til langtidsløses genindslutning på arbejdsmarkedet. Der arbejdes typisk gennem små projekter, individuel rådgivning til arbejdssøgende og samarbejde med statslige organer. I 1998 blev der fundet arbejdsmuligheder til i alt 903 vanskeligt anbringelige langtidsløse, hvoraf en del havde været arbejdsløse i over tre år, var ældre end 40 år eller af udenlandsk oprindelse. Arbejdet inden for projekterne bygger for en stor del på overenskomster mellem arbejdsmarkedsparterne inden for forskellige brancher eller i enkelte virksomheder.

Stiftelsen har i fire år haft overdraget at implementere en overenskomstmæssig aftale om integrering af langtidsløse for hotel- og restaurationsbranchen. I samarbejde med de statslige arbejdsformidlinger er der i ni regionale projekter skabt kontakter mellem ansættelsesinteresserede virksomheder og langtidsløse. Omkostningerne ved projekternes gennemførelse bæres for halvdelens vedkommende af arbejdsformidlingerne og for halvdelens af hotel- og restaurationsbranchen. Således kombineres statslige støtteydelse med finansielle tilskud fra arbejdsgiverne efter overenskomsten, hvilket er en væsentlig forudsætning for heldig gennemførelse af projekterne. Alene i 1998 fik 227 langtidsløse en arbejdsplads i denne branche, ud af i alt 800 over de sidste fire år.

I en årrække har overenskomsten i finanssektoren indeholdt en bestemmelse om, at 0,2 % af lønsummen anvendes til støtte af foranstaltninger til skabelse af arbejdspladser uden for branchen. Bl.a. finansieres hermed et »formidlingsprojekt Flevoland«, som koncentrerer om genindslutning på arbejdsmarkedet af personer med psykiske problemer. Rådgivningen af denne persongruppe er individuelt beregnet på psykisk stabilisering og overvindelse af hindringer for påtagelse af arbejde ud fra en helhedsbetragtning på de pågældendes livsmiljø. Først derefter tages den egentlige arbejdsformidling op. Op til 1998 kunne 165 deltagere i denne foranstaltning, for det meste efter mere end to eller tre års arbejdsløshed, få anvist en arbejdsplads, og 65 deltagere kom ind i et uddannelsesforløb. Fra april 1999 videreføres projektet af den statslige arbejdsmyndighed for at give det varig karakter. Ud over finansiel understøttelse fra både statslige organer og arbejdsgiversiden er det en forudsætning for projektets heldige gennemførelse, at rådgivningen af de langtidsløse er individuel og tager højde for hele livsmiljøet.

Sverige: Integrering af unge arbejdsløse

Fra svensk side blev rapporteret om særlige arbejdscentre for unge arbejdsløse, hvor der kan vælges mellem en arbejdsplads og indslusnings- og uddannelsesforanstaltninger. Forskellige statslige fremmeprogrammer tager sigte på dette. I computercentre formidles IT-kvalifikationer og tilbydes støtte ved formidling af arbejdspladser. Så meget som

20 % af de unge fandt en arbejdsplads i løbet af tre måneder efter træningsprogrammets afslutning. Et særligt kommunalt fremmeprogram for unge under 20 år tager sigte på at udvikle individuelt tilpassede arbejds- eller praktikmuligheder i den offentlige eller i den private sektor eller på uddannelsesstilbud. Det kommunale organ, som får statsstøtte til dette formål, er ansvarlig for den unge i højst tolv måneder, idet den unge dog i dette tidsrum også skal tage imod tilbud fra arbejdsformidlingen. I 1998 fik 40 % af deltagerne i dette fremmeprogram tilbudt en arbejdsplads og 22 % fik tilbud om deltagelse i en anden arbejdsfremmeforanstaltning. Siden januar 1998 har der for unge mellem 20 og 24 år foreligget et program for »udviklingsgaranti«, hvorefter arbejdsforvaltningen sætter ind med individuelle fremmeforanstaltninger. Hvis man i løbet af 100 dage ikke har fundet et egnet tilbud, hjælpes den unge videre gennem det kommunale fremmeprogram. Under disse forløb modtager den unge enten statslig arbejdsløshedsunderstøttelse, et særligt støttebeløb for videreuddannelse eller social bistand.

Spanien: Integrering af handicappede

I et fælles udvalg af repræsentanter for Arbejdsministeriet og det spanske handicapråd, som blev dannet i oktober 1997, blev truffet aftale om fremme af beskæftigelsen af handicappede. De aftalte foranstaltninger drejer sig om forbedring af handicappedes deltagelse på det institutionelle plan, formidlings- og rådgivningstilbud, videreuddannelses- og målrettede indslusningsforanstaltninger. Formålet med foranstaltningerne er at forbedre især unge og kvindelige handicappedes færdigheder og tilbyde nye handicaptilpassede arbejdsmuligheder. Integrationsbestrebelsene har alene i 1998 ført til 15 000 arbejdsaftaler, hvor arbejdsgiveren modtager op til 90 % af socialsikringsbidragene fra staten. Under denne aftale og under landsplanen for implementering af de beskæftigelsespolitiske retningslinjer for 1998 har stiftelsen ONCE indledt et privat initiativ til fremme af handicappedes beskæftigelse, dvs. »Plan 5000«. ONCE forpligtede sig til inden for et tidsrum på fire år (1997-2000) at skabe 5 000 beskæftigelses- og 10 000 uddannelsesmuligheder for handicappede. Efter mindre end to år var der gennem dette initiativ oprettet 5 089 arbejdspladser for handicappede. Netop i sammenhæng med udvikling af erhvervsevnen må holdes særlig øje med tilbud til handicappede, så disse får chancen for integrering i et arbejdsmarked præget af hastige forandringer.

Italien: Virksomheder etableret af unge

Det i 1986 oprettede statslige program til fremme af unge iværksættere med henblik på at oprette erhvervsvirksomheder i økonomisk svage regioner i Italien blev i 1994 erstattet af »Foreningen til fremme af iværksætterånden hos unge« (IG). IG's opgave, som det har fået i opdrag af det offentlige, er at fremme reorganisationsprocesser i virksomhederne og nyetableringer via rådgivning, uddannelsesstilbud samt faglig og finansiel bistand. IG udfører sin indsats på 40 lokale rådgivningskontorer i samarbejde med industri- og handelskamre samt offentlige instanser.

IG har i de forløbne 12 år været aktiv inden for følgende områder:

- fremme af iværksætteri i det sydlige Italien,
- evaluering af 6 000 virksomhedsplaner,
- virkeliggørelse af 1 500 virksomhedsplaner med en samlet investering på 2 mia. euro, hvorved der blev skabt 25 000 nye arbejdspladser,
- finansiering af 970 nyetableringer af virksomheder, hvoraf 81 % endnu eksisterer.

Nøglen til succes er, at der oprettes virksomhedspartnerskaber, og at iværksætteren i den indledende etableringsfase ledsages af en tutor med erfaring i virksomhedsledelse og -rådgivning.

Siden 1986 har IG også fremmet og ydet økonomisk støtte til arbejdsløse i færd med at oprette selvstændig virksomhed. I den forbindelse yder IG vejledning til gennemførelse af virksomhedsplaner og tilbyder særlige uddannelses- og videreuddannelseskurser, der forbereder til udøvelsen af et selvstændigt erhverv. Effektiviteten af IG's iværksætterprogram understreges af, at den italienske regering fremhæver det som et eksempel på god praksis.

Frankrig: Program for nye tjenesteydelser og nye arbejdspladser

Det franske program »Beskæftigelse af unge inden for nye serviceerhverv« henvender sig til unge arbejdsløse under 30 år. Programmet støtter oprettelsen af nye almenyttige job inden for den offentlige servicesektor i en periode på 5 år. Til hvert job, der besættes af en ung arbejdsløs, yder staten et beløb, der svarer til 80 % af den officielle mindsteløn. Målet på 150 000 nye job inden udgangen af 1998, dvs. efter godt et år, blev oversteget. Der blev oprettet 85 000 arbejdspladser i lokalforvaltninger og foreninger, 65 000 i lokale uddannelsesinstitutioner og 8 250 hos lokale politimyndigheder. De nye job er oprettet inden for forskellige områder: familie, sundhed, sociale anliggender, miljø og kultur, sport og uddannelse. Det drejer sig hovedsagelig om koordinations- og

organisationsopgaver, støtte og pleje til personer, der har brug for hjælp, f.eks. ældre og handicappede, eller velfærdsopgaver på skoler. Da programmet i første række tager sigte på at skabe arbejdspladser på lokalt og regionalt plan, er de lokale arbejdsmarkedsaktørers deltagelse af central betydning. De rammeaftaler, der på nationalt plan indgås mellem de centrale organisationer og de statslige myndigheder, gennemføres på lokalt plan. Sådanne overenskomster findes f.eks. inden for postvæsenet, voksenuddannelsesområdet, social- og sundhedsvæsenet og det sociale boligbyggeri. Programmets mål er at gøre de påbegyndte foranstaltninger permanente og sikre de unge vedvarende beskæftigelse i de pågældende institutioner eller efterfølgende på det normale arbejdsmarked.

Sverige: Beskæftigelsesorienterede tjenesteydelser i arbejdsmarkedsparternes regi

Det svenske »Trygghetsrådet SAF/PTK« (RESTART), der drives af arbejdsmarkedets parter i fællesskab, bistår afskedigede arbejdstagere i den private sektor med at finde et nyt job eller etablere sig som selvstændige. Aktiviteterne er baseret på en aftale fra 1974 mellem SAF og PTK. RESTART tilbyder såvel de tilsluttede virksomheder som arbejdstagere, der trues af arbejdsløshed, professionel rådgivning og bistand med henblik på skift af arbejdsplads eller etablering som selvstændig. RESTART finansieres via bidrag fra de 30 000 medlemsvirksomheder med 0,3 % af lønudgifterne. Tilbuddet omfatter personlig erhvervsudviklingsplanlægning, forskellige undervisnings- og videreuddannelsesstilbud, der er skræddersyet til den enkelte, hjælp til jobsøgning eller etablering som selvstændig og økonomisk bistand til ældre arbejdsløse, der opfylder visse betingelser. Med en kombination af arbejdsløshedsunderstøttelse og afskedigelsesgodtgørelse kan der inden for rammerne af RESTART alt efter den enkeltes alder ydes op til 75 % af den tidligere indkomst i en periode på 1½-2½ år. Kernen i RESTART-aktiviteterne er et netværk bestående af 100 lokale og regionale konsulenter fordelt på 30 lokaliteter. Af de 143 000 personer, der har modtaget rådgivning i 1990'erne, har 85 000 fundet ny beskæftigelse, 12 000 er blevet selvstændige, mens 16 000 endnu er arbejdssøgende. De nye selvstændige (ca. 10 % af de rådgivne personer) har navnlig etableret sig inden for handel. Andelen af kvinder i 1998 er steget, og 80 % af de nye virksomheder eksisterer stadig. Det personligt orienterede rådgivningskoncept inden for Restart bygger på, at der i forbindelse med jobskifte ligger en mulighed for erhvervsmæssig nyorientering, forudsat at der samtidig sættes ind med passende støtteforanstaltninger.

Finland: Virksomhedspraktik som led i erhvervsuddannelserne

I 1995 besluttede den finske regering, at erhvervsuddannelserne fra år 2000 skulle omfatte seks måneders uddannelsespraktik i virksomhederne for at give eleverne arbejdserfaring. Samtidig blev længden af erhvervsuddannelserne forlænget til tre år. Målet med reformen er at give de unge mulighed for at erhverve en vis praktisk virksomhedserfaring og derved lette overgangen fra skole til arbejde. Regeringen og arbejdsmarkedets parter indgik i januar 1998 en aftale vedrørende den praktiske gennemførelse af denne virksomhedspraktik. Der var navnlig tale om:

- at fastlægge muligheder for virksomhedspraktik ved hjælp af samarbejde mellem erhvervsuddannelsesinstitutionerne, arbejdsmarkedets parter og virksomhederne,
- at skabe passende forudsætninger for praktik i en virksomhed.

Arbejdsmarkedets parter mente ikke, at dette virksomhedsrelaterede element i uddannelsen kunne sidestilles med almindeligt arbejde, og bad derfor regeringen om at ændre arbejdsmarkedsløvgivningen. Samtidig understregede arbejdsmarkedets parter, at virksomhedspraktik inden for rammerne af erhvervsuddannelserne ikke må stå i vejen for »rigtig« beskæftigelse. Det nye uddannelsessystem træder i kraft i august 1999 inden for tre brancher, nemlig metalindustri, VVS og landmåling. De gennemførte pilotprojekter har været vellykkede, ikke mindst på grund af et godt samarbejde mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter.

Tyskland: Nordrhein-Westfalens uddannelsesoverenskomst

Delstaten og kommunerne, erhvervslivets organisationer, fagforeningerne og arbejdsformidlingen er alle partnere i Nordrhein-Westfalens uddannelsesoverenskomst. I 16 regionale koordinationscentre i industri- og handelskammerne udvikles fælles løsningsforslag. Målet er at kunne tilbyde kompetencegivende uddannelse til alle uddannelsessøgende i Nordrhein-Westfalen. Med henblik herpå skal virksomhederne motiveres til at tilbyde ekstra uddannelsespladser, og nye virksomheder skal overtales til at deltage i uddannelsen af unge, så man sikrer maksimal udnyttelse af det eksisterende uddannelsespotentiale. Herudover gennemføres der pilotprojekter vedrørende en reform af vekseluddannelsessystemet. I den forbindelse vil der blive lagt vægt på følgende nøgleområder:

- Afprøvning af modeller for en målgruppespecifik uddannelse inden for eksisterende erhverv. Fire pilotprojekter er allerede indledt.
- Oprettelse af nye erhverv, navnlig inden for vækstsektorer som f.eks. telekommunikation og medievirksomhed.

-
- Udvikling af modeller for en fleksibel organisation af erhvervsuddannelserne med henblik på at forbedre den del af uddannelsen, der foregår i virksomheden.
 - Optimal udnyttelse af eksisterende uddannelsespladsers potentiale ved at give udtømmende oplysninger til arbejdsformidlingskontorerne og sikre størst mulig informationsspredning ved at gøre brug af nye medier som f.eks. Internettet for herved at opnå størst mulig gennemsigtighed i markedet for uddannelsespladser.

Til de aktiviteter, der foregår inden for rammerne af Nordrhein-Westfalens uddannelsesoverenskomst, hører også bedre informering og rådgivning af virksomheder for at sikre, at også nye virksomheder tilbyder uddannelsespladser. Målgrupperne er først og fremmest udenlandske foretagender samt iværksættere, der er i færd med at konsolidere sig på markedet. Ved at tilbyde uddannelse, der fører til mere behovsdækkende kvalifikationer, tilstræbes det endvidere at opnå en bedre samordning mellem uddannelse og videreuddannelse. Hensigten er at forbedre mulighederne for at finde kvalifikationskrævende arbejde. Herudover intensiveres rådgivningen og informeringen af unge, der søger uddannelsesplads, samt af lærere og forældre for herved at sikre den bedst mulige forberedelse til erhvervsvalget, udnytte uddannelsesstilbuddene bedre og orientere om nye erhverv og vækstsektorer. Ved hjælp af disse aktiviteter blev der alene i 1998 oprettet over 2 900 ekstra uddannelsespladser, og der blev i alt indgået 122 000 nye uddannelseskontrakter i 1998 sammenlignet med 112 000 i de foregående år.
